Raad voor Rechtsbijstand Bureau Wsnp

Postbus 2349 • 5202 CH 's-Hertogenbosch
www.bureauwsnp.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid
T.a.v.
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum: 16 augustus 2022
Onderwerp: Consultatie amendementen bij Wetsvoorstel wijziging Wsnp (35915)
Uw kenmerk:

Behandeld door: Bureau Wsnp
Telefoonnummer: +31 (0)88 – 787 19 10
E-mail: infowsnp@rvr.org

Geachte Minister voor Rechtsbescherming, namens deze , beste
,

Op 23 juni 2022 ontving de Raad voor Rechtsbijstand, Bureau Wsnp, uw verzoek om advies uit te brengen over de ingediende amendementen en over enkele aangekondigde moties ten aanzien van het wetsvoorstel tot wijziging van de Faillissementswet (hierna: Fw) ter verbetering van de doorstroom van de gemeentelijke schuldhulpverlening naar de wettelijke schuldsaneringsregeling natuurlijke personen (Kamerstukken II 2021/22, 35 915).

Bureau Wsnp brengt graag advies uit over deze onderwerpen. In aangehecht adviesrapport zetten wij de details uiteen.

Eventuele vragen of opmerkingen over ons adviesrapport bespreken wij graag met u.

Vriendelijke groet,

Algemeen directeur/bestuurder
Raad voor Rechtsbijstand

Advies ten aanzien van amendementen bij Wetsvoorstel wijziging Wsnp (35915) door de Raad voor Rechtsbijstand, Bureau Wsnp

Inleiding

Tijdens het Kamerdebat op 8 juni 2022, zijn de twee voorgestelde wetswijzigingen besproken, namelijk het verkorten van de termijn van de goede trouw-toets van 5 naar 3 jaar én het mogelijk maken om, onder voorwaarden, opnieuw toegelaten te worden tot de Wsnp binnen de tienjaarstermijn.

Tijdens het debat is een vijftal amendementen ingediend. Op verzoek van de minister voor Rechtsbescherming zal Bureau Wsnp, van de Raad voor Rechtsbijstand, hieronder een reactie geven op de ingediende amendementen. Daarbij zal per amendement ingegaan worden op de volgende vragen:

1. Leidt het doorvoeren van de wijzigingen tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing?
2. Wat is er in de uitvoering van de wijzigingen nodig om de meer doeltreffende en duurzame schuldoplossingen daadwerkelijk te kunnen behalen?
3. Wat zijn de eventueel te verwachten neveneffecten?

Naast het bekijken van de verwachte effecten per voorgesteld amendement, wordt ook gekeken naar de onderlinge samenhang. De effecten van de voorgestelde wetswijzigingen (aanpassing goede trouw-toets en tienjaarstermijn) zullen hierin ook meegenomen worden.

Het gaat om de volgende amendementen:

a) Het verruimen van de toelatingsgrond door aanpassing van artikel 285 lid 1f Fw;
b) Het schrappen van de tienjaarstermijn, door aanpassing van artikel 288 lid 1 Fw;
c) De duur van het Wsnp-traject verkorten, door aanpassing van artikel 349a lid 1 Fw;
d) Het wijzigen van de ingangsdatum van de Wsnp, door aanpassing van artikel 349a lid 1 Fw;
e) Het beschermingsbewind beleggen bij bewindvoerders die in dienst zijn bij gemeenten.

Naast deze amendementen zijn er nog twee moties aangekondigd. Ook hierover ontvangt u graag ons advies. Het gaat om:

f) Het proefproject ondersteuning door een Wsnp-bewindvoerder bij het opstellen van het toelatingsverzoek Wsnp een meer structureel karakter geven.
g) Het zorgen voor extra ondersteuning tijdens het Wsnp-traject, zodat uitval en/of het ontstaan van nieuwe schulden zoveel mogelijk kan worden voorkomen.

Reactie per ingediend amendement

Ad a. Verruimen van de toelatingsgrond

Leidt het doorvoeren van de wijzigingen tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing?
Met dit amendement wordt beoogd de drempel voor toetreding tot de Wsnp te verlagen. Bureau Wsnp vindt het belangrijk om de 285 Fw-verklaring te gebruiken zoals deze oorspronkelijk bedoeld is, namelijk om te onderbouwen waarom er geen reële mogelijkheid is om een minnelijke regeling te treffen voor de schulden. Zie artikel 285 Fw lid 1 onder f: "*een met redenen omklede verklaring dat er geen reële mogelijkheden zijn om tot een buitengerechtelijke schuldregeling te komen, alsmede over welke aflossingsmogelijkheden de verzoeker beschikt*."

Sommige rechtbanken lezen in dit artikel dat er altijd een aanbod moet zijn gedaan aan alle schuldeisers, terwijl het in sommige situaties reeds in een vroegtijdig stadium duidelijk is dat een minnelijke regeling niet succesvol kan worden doorlopen. Een paar voorbeelden van deze situaties zijn:

- door dakloosheid of echtscheiding zijn de schulden niet inzichtelijk te krijgen;
- er is een dreigende toekomstige regresvordering waar de Msnp in dat dossier geen oplossing voor heeft. In de Wsnp is dit vanuit de wet geregeld.

Door in deze situaties toch eerst een aanbod te (moeten) doen wordt onnodig veel tijd verspild van de gemeente, de burger en de schuldeisers. Hier is volgens Bureau Wsnp een goede onderbouwing in de 285 Fw-verklaring voldoende om een toelatingsverzoek voor de Wsnp in behandeling te nemen. Bureau Wsnp wees hier al op in de Quick scan van februari 2020.

In het amendement wordt – naast de situatie waarbij op voorhand al duidelijk is dat een minnelijke regeling geen kans van slagen heeft – ook de mogelijkheid genoemd dat er al langere tijd een vorm van schuldhulpverlening zoals budgetbeheer of beschermingsbewind loopt. Budgetbeheerders zijn op grond van artikel 48 Wck niet bevoegd om een schuldregeling uit te voeren. Wanneer er langere tijd budgetbeheer loopt, wil dit daarom niets zeggen over de mogelijkheden om de schulden minnelijk te regelen.

Ook het feit dat er langere tijd sprake is van beschermingsbewind, wil niets zeggen over de mogelijkheden om de schulden minnelijk te regelen. Hoewel beschermingsbewindvoerders wel een minnelijke schuldregeling mogen aanbieden, is dit niet een verplichte taak. In de praktijk voeren dan ook weinig beschermingsbewindvoerders de minnelijke schuldregeling uit. Het toeleiden naar schuldhulpverlening of Wsnp behoort wél tot het takenpakket. De rechtspraak controleert in het geval van een schuldenbewind wel op de stappen die hiervoor zijn genomen.

Volgens Bureau Wsnp moet daarom ook in het geval van langdurig budgetbeheer met schulden of beschermingsbewind een goede onderbouwing in de verklaring komen waarom een minnelijke schuldregeling niet tot de mogelijkheden behoort.

Wat is er in de uitvoering van de wijzigingen nodig om de meer doeltreffende en duurzame schuldoplossingen daadwerkelijk te kunnen behalen?
Bureau Wsnp heeft in zijn Quick scan aangegeven bereid te zijn om samen met de rechtbanken de 285 Fw-verklaring zo aan te passen dat nog beter aangegeven wordt welke informatie de rechtbank nodig heeft om een goede inschatting te kunnen maken van de mogelijkheden om de schulden minnelijk te regelen.

Wat zijn de eventueel te verwachten neveneffecten?
Een aanpassing van het begrip in het wetsartikel maakt dat dit voor de burger wellicht beter leesbaar is. Aan de andere kant is 'een oplossing voor de schulden' een breed begrip. Wat zijn de kaders, wat betekent dit? De kans bestaat dat pas na veel jurisprudentie duidelijkheid komt over de interpretatie van dit aangepaste wetsartikel.

Conclusie
Bureau Wsnp twijfelt over de meerwaarde van de voorgestelde tekstuele wijziging van het wetsartikel (het vervangen van 'een buitengerechtelijke schuldregeling' door 'een oplossing voor de schulden'). Bureau Wsnp steunt de gedachte dat het uitvoeren van een minnelijk traject waarbij er aan alle schuldeisers verplicht afbetalingsvoorstellen worden gedaan, niet altijd nodig is om te kunnen onderbouwen dat een schuldregeling niet tot de reële mogelijkheden behoort.

Maar 'een oplossing voor de schulden' is mogelijk te algemeen en het wordt hierdoor onduidelijk wat er precies wordt verwacht in het voortraject. Uiteindelijk gaat het erom dat onderzocht wordt of het mogelijk is de schulden via een buitengerechtelijke regeling op te lossen. Het gaat hierbij niet over de term die hiervoor gebruikt wordt, maar over de interpretatie hiervan.

Ons advies
Bureau Wsnp steunt de gedachte achter dit amendement, namelijk dat de verklaring (dat er geen reële mogelijkheden zijn…) breder geïnterpreteerd behoord te worden door de rechtspraak. Dit kan ook betekenen dat er niet 'verplicht' een aanbod hoeft te zijn gedaan aan alle schuldeisers. Een andere verwoording van dit artikel zou ook kunnen zijn: "Een met redenen omklede verklaring waaruit blijkt wat de aflossingsmogelijkheden van de verzoeker zijn, alsmede de redenen waarom de schuldeisers niet akkoord zijn gegaan met een schuldregeling of de reden waarom er geen aanbod aan schuldeisers is gedaan".

Ad b. Schrappen tienjaarstermijn en uitbreiden hardheidsclausule

Leidt het doorvoeren van de wijzigingen tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing?
Bureau Wsnp is van mening dat het voorstel om de tienjaarstermijn volledig te schrappen leidt tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing. Tot 2008 was de tienjaarstermijn een facultatieve afwijzingsgrond. Vanaf de wetswijziging in 2008 is het een imperatieve grond geworden.
De omstandigheden van de afgelopen periode (waaronder corona, de stijgende energieprijzen en de hoge inflatie) geven aan dat er zich altijd onvoorzienbare situaties en/of life-events kunnen voordoen waardoor een burger ook binnen tien jaar opnieuw in de schulden kan raken. Daarnaast kunnen de omstandigheden die ervoor zorgden dat de regeling eerder niet met schone lei werd afgesloten na enkele jaren zijn opgelost.
Ook voor de Msnp is de tienjaarstermijn een hindernis; als de buitengerechtelijke regeling niet slaagt is er geen vervolgstap – de Wsnp – mogelijk, en er is 'geen stok achter de deur' om tot een regeling te komen.

In al deze situaties kan de burger nu tien jaar niet geholpen worden. Toetsen enkel en alleen op een tijdscriterium kan leiden tot schrijnende situaties voor burgers. Er zijn in de Fw voldoende andere waarborgen (zoals de goede trouw-toets) om misbruik van de Wsnp tegen te gaan. De rechter kan daarop toetsen.

Bureau Wsnp is van mening dat niet opgenomen hoeft te worden dat een toelating tot de Wsnp slechts twee keer mogelijk is, of dat een uitsluitingstermijn van drie jaar wordt geïntroduceerd. Het is aan de rechter om te beoordelen of een burger (opnieuw) toegelaten kan worden tot de Wsnp.

Wat is er in de uitvoering van de wijzigingen nodig om de meer doeltreffende en duurzame schuldoplossingen daadwerkelijk te kunnen behalen?
Door artikel 288 lid 2 onder d Fw te schrappen, kan deze wijziging tot stand worden gebracht.

Wat zijn de eventueel te verwachten neveneffecten?
Bureau Wsnp verwacht meer toelatingen door deze maatregel. De twijfel bij rechters of mensen de verplichtingen vanuit de Wsnp wel aankunnen is nu vaak een reden tot afwijzing. Vooral het feit dat mensen bij vroegtijdige beëindiging tien jaar lang geen gebruik meer kunnen maken van de regeling maakt dat rechters extra voorzichtig zijn. Als deze eis wegvalt verwachten Bureau Wsnp dat rechters mensen eerder het voordeel van de twijfel zullen geven en zullen toelaten tot de Wsnp.

Daarnaast verwacht Bureau Wsnp dat deze wijziging de effectiviteit van het minnelijke schuldtraject versterkt. De Wsnp kan immers (opnieuw) ingezet worden. En mocht de schuldregeling toch mislukken, dan kunnen gemeenten ook mensen die eerder de Wsnp hebben doorlopen nu opnieuw doorverwijzen naar de Wsnp. Deze schuldendossiers kosten de gemeenten nu vaak veel tijd, waardoor er minder capaciteit overblijft om andere burgers met schulden te helpen.

Tijdens het debat werd de angst uitgesproken dat dit mogelijk 'draaideur' schuldenaren tot gevolg kan hebben. Bureau Wsnp is van mening dat het risico hierop vrijwel nihil is. In 2014 is er in de monitor van Bureau Wsnp een onderzoek geweest naar recidive. Daaruit bleek dat deze erg laag is. Het is een zwaar traject om uit de schulden te komen, mensen gaan dit niet lichtvaardig en doelbewust opnieuw aan. Voor de burgers die hier onverhoopt wel misbruik van zullen maken heeft de rechter voldoende andere mogelijkheden om het toelatingsverzoek af te wijzen, zoals de goede trouw-toets.

Ons advies
Bureau Wsnp adviseert artikel 288 lid 2 onder d Fw te schrappen. Om bovengenoemde redenen is Bureau Wsnp daarnaast van mening dat het niet noodzakelijk is om dit artikel te vervangen door een artikel waarin de tijdsduur aangepast wordt naar drie jaar waarvan door middel van een hardheidsclausule afgeweken kan worden zoals voorgesteld in het amendement.

Ad c. Verkorten duur Wsnp-traject

Leidt het doorvoeren van de wijzigingen tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing?
Bureau Wsnp is van mening dat er onvoldoende informatie is om te beoordelen of deze wijziging tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing zal leiden.

Al ruim 30 jaar wordt er in het minnelijk, en later ook in het wettelijk traject uitgegaan van een aflossingstermijn van drie jaar. Uit geen enkel onderzoek is gebleken dat deze periode te lang is. Bureau Wsnp hoopt dat de recent ingestelde commissie sociaal minimum in haar onderzoek zal meenemen hoe lang een schuldentraject (en daarmee rondkomen met het vastgestelde vtlb) vol te houden is.

Voor nu ziet Bureau Wsnp geen redenen om dit amendement aan te nemen en zijn wij van mening dat deze maatregel geen recht doet aan de positie van de (kleinere) schuldeiser.

Voor schuldenaren die geen afloscapaciteit hebben en waarvoor gedurende de regeling ook geen aflossing verwacht wordt kan de rechter de looptijd al verkorten. Dit is geregeld in artikel 354a Fw**.**

Wat is er in de uitvoering van de wijzigingen nodig om de meer doeltreffende en duurzame schuldoplossingen daadwerkelijk te kunnen behalen?
De motie Jetten (september 2020), waarop dit amendement is gebaseerd, "*verzoekt de regering met een voorstel te komen om de toegang tot Wet schuldsanering natuurlijk personen te vereenvoudigen en te verkennen hoe de duur beperkt kan worden tot bijvoorbeeld anderhalf jaar".*
Deze verkenning heeft nog niet plaatsgevonden. Bureau Wsnp denkt dat deze verkenning noodzakelijk is voordat dit amendement eventueel kan worden aangenomen. Bureau Wsnp biedt aan om deel te nemen aan deze verkenning. Pas daarna kan bepaald worden welke gevolgen deze maatregel heeft, en of dit een maatregel is die noodzakelijk is voor een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing.

Indien wordt overgegaan tot invoering van deze wetswijziging is het van belang om deze aflostermijn ook voor de Msnp in te voeren. De twee regelingen worden op verschillende momenten in het traject met elkaar vergeleken, door schuldeisers bij de beoordeling van het aanbod in het minnelijk traject en door rechters bij de behandeling van een dwangakkoord. Indien de looptijd van beide regelingen zou verschillen is het niet mogelijk om een goede vergelijking te maken.

Wat zijn de eventueel te verwachten neveneffecten?
De kans dat de (kleinere) schuldeiser van nu de schuldenaar van morgen wordt, wordt door deze wijziging vergroot. Dit is volgens Bureau Wsnp geen wenselijk neveneffect.

Bij het bepalen of een schuld problematisch is wordt nu aangehouden dat het schulden zijn die niet binnen 3 jaar volledig afgelost kunnen worden. Als de termijn van de regelingen verandert, verandert dan ook de definitie van een problematische schuld? Dat betekent dat een schuld die normaal binnen 24 maanden volledig kan worden afgelost dan problematisch is en een schuldregeling behoeft.

Ons advies
De duur van een schuldentraject is niet te lang vanwege de Wsnp. Dat de burger te lang in een schuldregeling zit en daarom ook te lang van een minimuminkomen moet leven, is de oorzaak van de duur van het totale traject (minnelijk plus Wsnp). Bureau Wsnp adviseert daarom de duur van het totale traject te beperken tot maximaal 3 jaar. Op deze wijze wordt de duur van de Wsnp afhankelijk van de duur van het minnelijk traject en andersom. De Raad geeft daarom de voorkeur aan een flexibele duur van de Wsnp waarbij het totale traject waarin door een burger wordt afgelost niet langer duurt dan 3 jaar zoals verzocht in amendement d. Bureau Wsnp adviseert daarom dit amendement niet aan te nemen, maar te starten met een beleidstraject om de duur van het totale traject te maximaliseren.

Ad d. Wijzigen ingangsdatum Wsnp

Leidt het doorvoeren van de wijzigingen tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing?
Belangrijk om vooraf te vermelden; het is nu al mogelijk voor de rechter om de regeling te verkorten. In artikel 349a Fw wordt de mogelijkheid geboden om de duur van de regeling te wijzigen.

Echter, in de Recofa richtlijnen staat nu onder artikel 1.2:

Termijn van de schuldsaneringsregeling en wijziging van de termijn
a. *Indien de bewindvoerder termen aanwezig acht om de wettelijke termijn van de schuldsaneringsregeling van drie jaar te verlengen of te verkorten, stelt hij de rechter-commissaris hiervan op de hoogte.*
b. *De wettelijke termijn kan onder andere worden verkort, indien de schuldenaar in een aan de schuldsaneringsregeling voorafgaand faillissement of voorafgaande surseance het meerdere boven het in de schuldsaneringsregeling geldende vrij te laten bedrag (hierna: vtlb), aan de boedel heeft afgedragen. Een langere tijd in een minnelijk traject, het sparen tijdens een moratorium of het aflossen van schulden voorafgaand aan de schuldsaneringsregeling is in beginsel geen reden tot verkorting van de wettelijke termijn.*

De reden waarom in beginsel de duur van het minnelijk traject niet leidt tot verkorting van de wettelijke termijn is dat de rechtbanken onvoldoende zicht hebben op de kwaliteit van het minnelijk traject.

Bureau Wsnp is van mening dat het wijzigen van de ingangsdatum met inachtneming van bepaalde voorwaarden kan leiden tot een regeling die laagdrempeliger is en beter is vol te houden voor burgers. De Wsnp ziet Bureau Wsnp als een extra afslag in de route van schuldoplossingen. Als het minnelijk traject geen oplossing biedt, dan kan op die route de Wsnp genomen worden. Het is naar onze mening niet wenselijk dat schuldenaren/burgers die zich aan de afspraken en voorwaarden van het minnelijk traject hebben gehouden bij toelating tot de Wsnp opnieuw een traject van 36 maanden ingaan. Hierdoor wordt de totale schuldregeling verlengd om redenen die hen zelf niet zijn toe te rekenen. Denk hierbij aan een minnelijk traject waarbij schuldeisers traag of niet reageren of waar gemeenten (te) lang nodig hebben om een aanbod te doen. Het uitgangspunt moet zijn dat schuldenaren 36 maanden aflossen. Dit is de huidige gangbare termijn en een termijn waarvan (tot nader onderzoek het tegendeel bewijst) wordt aangenomen dat het psychisch en financieel de maximaal haalbare termijn is.

Wat is er in de uitvoering van de wijzigingen nodig om de meer doeltreffende en duurzame schuldoplossingen daadwerkelijk te kunnen behalen?
Hierboven heeft Bureau Wsnp al aangegeven dat er bepaalde voorwaarden gesteld moeten worden aan het wijzigen van de ingangsdatum, namelijk:

- Het invoeren voor een landelijk kwaliteitskader voor alle gemeenten zoals door Regioplan in het recente rapport 'verkenning stelsel schuldhulpverlening' is geadviseerd. Bureau Wsnp zou graag zien dat de uitvoering van het minnelijke traject net als bij het wettelijke traject, meer landelijk wordt bepaald. De Wgs is een kaderwet; het schrijft voor dat een gemeente het minnelijke traject moet uitvoeren, maar niet hoe. Om de kwaliteit te bewaken en diversiteit in uitvoering tegen te gaan, is het belangrijk dat er vanuit de overheid meer landelijke richtlijnen worden opgesteld, bijvoorbeeld door het invoeren van een verplicht kwaliteitskader.

- Een strikte naleving van het vtlb-rapport bij het vaststellen van het vtlb en de afloscapaciteit. De regel hanteren dat er 36 maanden maximaal[1] afgelost wordt tijdens de schuldregeling en dat deze aflossing ten goede komt aan alle schuldeisers. Zolang er een loonbeslag ligt kunnen deze 36 maanden van maximale aflossing niet ingaan. Een dwangakkoord gaat immers ook in per datum dat er maximaal afgelost kan worden. Gemeenten moeten de mogelijkheid krijgen, bijvoorbeeld via het breed moratorium of als aanvulling op 287b Fw, om loonbeslag op te heffen bij aanvang van de minnelijke regeling.

Als aan bovenstaande voorwaarden is voldaan kan de rechter beoordelen dat de minnelijke regeling naar behoren is verlopen en kan de rechter bij de toelatingszitting of tijdens het Wsnp-traject de ingangsdatum van de Wsnp wijzigen en daarmee de looptijd van het wettelijk traject verkorten met de duur van het minnelijk traject.
Daarnaast is Bureau Wsnp van mening dat er ook een minimale duur van de Wsnp vastgesteld moet worden van één jaar, zodat de Wsnp-bewindvoerder zijn toezichthoudende taak op een juiste manier kan uitvoeren.

Wat zijn de eventueel te verwachten neveneffecten?
Gemeenten vinden het bezwaarlijk om burgers die zij reeds geruime tijd begeleiden en die ook al die tijd aflossen conform vtlb, de boodschap te moeten geven dat het traject stopt en dat de Wsnp moet worden aangevraagd. Dat betekent dat de burger opnieuw 3 jaar in een regeling gaat en dat het in het minnelijk traject gespaarde geld naar de boedelrekening moet zonder aftrek van tijd. De schuldhulpverlener doet daarom vaak toch nog een of meerdere pogingen om een minnelijke regeling tot stand te brengen, wat veel tijd kost en meestal geen oplossing biedt. Als de looptijd van het minnelijk traject in mindering kan worden gebracht op de looptijd van de Wsnp verwacht Bureau Wsnp dat dit zal leiden tot een betere doorstroom van minnelijk naar wettelijk traject én het heft dit hierboven benoemde bezwaar op.

Een ander neveneffect wat wel onderzocht moet worden is of en hoe de waarborgen van de Wsnp (gelegde beslagen vervallen, rentestop per datum toelating Wsnp, verrekening van vorderingen) geeffectueerd kunnen worden als de ingangsdatum van de Wsnp naar voren wordt gehaald.

Er zal geen sprake zijn van benadeling van schuldeisers als er 36 maanden maximaal wordt afgelost én de schuldenaar aan alle verplichtingen heeft voldaan.

Ons advies
Bureau Wsnp pleit voor een flexibele duur van de Wsnp, waarbij het totale traject waarin door een burger wordt afgelost in principe niet langer duurt dan 3 jaar. Ons advies is om het amendement onder de genoemde voorwaarden over te nemen, mits de neveneffecten goed onderzocht zijn. Bureau Wsnp kan zich ook vinden in een verkorting van de looptijd van het wettelijk traject met de duur van het minnelijk traject. Een uitwerking moet op verschillende punten nog plaatsvinden. Bureau Wsnp denkt hier graag over mee.

[1] in de Recofa richtlijnen wordt dit als volgt verwoord: *"het meerdere boven het in de schuldsaneringsregeling geldende vrij te laten bedrag (hierna: vtlb), aan de boedel heeft afgedragen"*.

Ad e. Beschermingsbewind beleggen bij gemeenten

Leidt het doorvoeren van de wijzigingen tot een meer doeltreffende en duurzame schuldoplossing?
In het amendement van Van Nispen wordt voorgesteld het voor gemeenten verplicht te stellen om eigen beschermingsbewindvoerders in dienst te nemen op basis van een plan voor de gemeente, opgesteld door de gemeenteraad. De bedoeling is om de duur van een schuldenbewind beter te kunnen monitoren, zodat de schulden zo snel mogelijk worden opgelost en het schuldenbewind niet onnodig lang blijft doorlopen.

In de motie geeft de heer Van Nispen aan dat bij een pilot in de Drechtsteden, is aangetoond dat mensen die via de gemeente een beschermingsbewindvoerder toegewezen hebben gekregen soms al na twee jaar van hun schulden af zijn, terwijl deze termijn bij een commerciële bewindvoerder gemiddeld vijf jaar is. Daarentegen, de gemeente Deventer is in meer dan 400 dossiers ontslagen omdat zij de belangen van de cliënten niet voldoende behartigden.

Hiermee is aangetoond dat het mogelijk is om mensen in schuldenbewind sneller door te geleiden naar de schuldhulpverlening, maar dat deze versnelling niet noodzakelijk komt door de gemeente. Het is ook mogelijk als mensen bij een commerciële bewindvoerder onder bewind zijn gesteld. In de pilot van de Schuldenrechter (bij diverse rechtbanken) is dit een van de aandachtspunten, ongeacht welke beschermingsbewindvoerder is aangesteld. Bureau Wsnp is recent gestart met een project om netwerkbijeenkomsten te organiseren voor Wsnp-bewindvoerders en beschermingsbewindvoerders, met als doel meer informatie over de Wsnp te verstrekken en met elkaar in gesprek te komen.

Wat is er in de uitvoering van de wijzigingen nodig om de meer doeltreffende en duurzame schuldoplossingen daadwerkelijk te kunnen behalen?
Als dit amendement wordt aangenomen, betekent dit dat gemeenten veel gekwalificeerde beschermingsbewindvoerders en ondersteuners moeten aannemen. De vraag is of de gemeenten voldoende mogelijkheden hebben om dit te kunnen realiseren.

Wat zijn de eventueel te verwachten neveneffecten?
Bureau Wsnp verwacht dat bij de uitvoering van dit amendement een capaciteitsprobleem kan ontstaan, temeer omdat beschermingsbewindvoerders en ondersteuners moeten voldoen aan de kwaliteitsrichtlijnen van het Landelijk Kwaliteitsbureau CBM, waaronder de opleidingsnorm.

Bureau Wsnp betwijfelt of het voornamelijk beleggen van beschermingsbewind bij gemeenten leidt tot kortere schuldenbewinden en doeltreffendere schuldregelingen Het is van belang om de gevolgen van deze beslissing uitvoerig te onderzoeken. Is er draagvlak bij alle gemeenten voor dit amendement, is er voldoende capaciteit en opgeleid personeel beschikbaar om deze dossiers over te nemen? Bespaart het daadwerkelijk tijd?

Ons advies
Bureau Wsnp adviseert om te onderzoeken of deze maatregel inderdaad zal leiden tot kortere schuldenbewinden en doeltreffendere schuldregelingen. Daarom adviseert Bureau Wsnp dit amendement nu niet aan te nemen.

Advies twee moties

Ad f. Het proefproject ondersteuning van een Wsnp-bewindvoerder bij het opstellen van het toelatingsverzoek Wsnp een meer structureel karakter geven

De pilot toevoeging verzoek toelating Wsnp loopt sinds mei 2021. Eind Q2 2022 is Bureau Wsnp gestart met de evaluatie van de pilot. Het is in dit stadium nog te vroeg om een advies te geven over het meer structureel inzetten van deze werkwijze. Bureau Wsnp verwacht dat de eerste resultaten van de evaluatie in het laatste kwartaal van dit jaar worden gedeeld.

Ad g. Het zorgen voor extra ondersteuning tijdens het Wsnp-traject, zodat uitval en/of het ontstaan van nieuwe schulden zoveel mogelijk kan worden voorkomen.

Bureau Wsnp staat positief tegenover het voorzien in extra ondersteuning tijdens het Wsnp-traject. Deze extra ondersteuning zou mogelijk zelfs al vanaf de start van het Msnp-traject, en nog tot enige tijd na afloop van de Wsnp, wenselijk kunnen zijn. Extra ondersteuning voorafgaand aan de Wsnp zal burgers beter kunnen voorbereiden op wat hen tijdens de Wsnp te wachten staat. Doordat burgers beter voorbereid zijn en tijdens het Wsnp-traject ook een beroep op extra ondersteuning kunnen doen, kan worden voorkomen dat burgers uitvallen. Door de begeleiding nog enige tijd na afloop van de Wsnp te laten doorlopen, kan mogelijk het risico op recidive worden verminderd.

Overigens bestaat er al extra ondersteuning. Denk bijvoorbeeld aan budgetbeheerders, beschermingsbewindvoerders, wijkteams, schuldhulpmaatjes etc. Deze hulpverleners c.q. begeleiders zijn echter niet opgeleid om burgers specifiek voor te bereiden op, en/of te begeleiden tijdens en na een Wsnp-traject. Daarom zou extra ondersteuning in de vorm van een ’casemanager’ – bijvoorbeeld vanuit de gemeente, maar in ieder geval een professional en geen vrijwilliger – behulpzaam kunnen zijn in het voorkomen van uitval. Ook wanneer er bij de start van het schuldentraject nog geen behoefte is aan ondersteuning is het toch aan te bevelen een casemanager te betrekken, omdat soms pas tijdens het traject de noodzaak voor extra begeleiding ontstaat. Zo blijkt bijvoorbeeld in sommige gevallen extra ondersteuning nodig te zijn bij het solliciteren in het kader van de inspanningsplicht. Het is goed wanneer een burger dan een contactpersoon heeft om zijn of haar hulpvraag tijdens het schuldentraject aan voor te leggen. Het is daarbij aan te bevelen deze begeleiding ook na beëindiging van het Wsnp-traject nog enige tijd aan te bieden, omdat blijkt dat sommige burgers behoefte hebben aan nazorg. Bijvoorbeeld omdat schuldeisers, ook na verlening van de schone lei, soms nog brieven sturen. Burgers raken daardoor in de war en weten niet goed wat ze daarmee moeten doen. Of omdat het budgetbeheer of beschermingsbewind na afloop van het Wsnp-traject óók wordt afgerond en mensen dan na jarenlange intensieve begeleiding er vrij abrupt ineens weer alleen voor staan. Als zij nog enige tijd met vragen bij hun casemanager terecht kunnen, kan dit helpen in het voorkomen van terugval in oud gedrag met recidive als mogelijk gevolg.

Ons advies

Bureau Wsnp adviseert het voorzien in extra ondersteuning tijdens het Wsnp-traject mogelijk te maken, en zo mogelijk ook in het traject daarvoor en daarna. Bureau Wsnp verwacht dat hierdoor uitval en recidive kan worden voorkomen.